

ДО БІОГРАФІЇ КАНЦЛЕРА О.А.БЕЗБОРОДЬКА

Видатна особистість, один із найталановитіших державних діячів XVIII ст., яким являється Олександр Андрійович Безбородько, більш відомий в історії Російської імперії, ніж в Україні. Однак, на думку деяких дослідників, одним з яких є Олександр Ільїн, роль світлішого князя, уродженця Глухова, в історії України не висвітлена належним чином [2, с.152]. Його роль в історії порізнному висвітлювалася дослідниками - діяч української історіографії XVIII ст. у Д.Дорошенка [1], помірний патріот, який виявляв свій патріотизм у лояльних рамках, у В.Шевчука [5].

О.А.Безбородько народився 25 березня 1747 р. у м.Глухів (нині Сумської області). Початкову освіту здобув у глухівському пансіоні для дітей «благородного малоросійського шляхетства», потім - у Києво-Могилянській академії, після закінчення якої в 1765 р. був призначений в Глухів управляючим канцелярією Малоросійського генерал-губернатора графа П.О.Румянцева.

З початком першої російсько-турецької війни 1769-1774 рр. Безбородько вступив на військову службу до Ніжинського полку. В 1775 р. Безбородько стає головним секретарем імператриці. В цій якості проявляються основні його таланти - бездоганна ретельність, стислий і точний стиль при складанні ділових паперів, аналітичний розум та глибокі знання [3].

Безпосередня участь у формуванні зовнішньої політики Росії в останній чверті XVIII ст. є найбільш блискучою стороною діяльності Безбородька - дипломата. Ним було підготовлено та укладено близько 30 міжнародних договорів. Серед найбільш суттєвих - підписання мирного договору з Туреччиною в 1791 р. та договори про остаточний розподіл Польщі з Австрією і Пруссією в 1793 р. [3]. Саме цей поділ сприяв об'єднанню Лівобережної і Правобережної України, за виключенням Галичини, Прикарпаття і Буковини, які ще десятки років перебували у складі Австрії.

Будучи вже канцлером, О.Безбородько добився від Павла І видання указу 1796 р. про часткове відновлення на Лівобережній Україні адміністративних судових установ колишньої Гетьманщини [4]. За О.Ільїним, «таку політику Безбородька нині можна назвати проукраїнською. Звісно, в ній поєдналися інтереси Російської імперії та української нації

з наданням переваги першим. Але тоді почала відроджуватися Україна в нових кордонах всупереч знищенню Гетьманщини та Запорозької Січі» [2, с.153].

Простежується участь Олександра Андрійовича і у сфері культури. Прояв інтересу до життя та культури українського народу наприкінці XVIII ст. науковці пояснюють багатьма причинами як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, а саме, вказують на конкретних людей, які замовляли та давали кошти на видання творів. Людей, які сприяли цьому, треба шукати в Глухові та Петербурзі. Символічно, що в той самий час О.Безбородько переїхав до столиці з Глухова. Загальновідомо, що В.Рубан видав «Короткое описание Малороссии» за сприяння Олександра Андрійовича [2, с.152]. Про любов О.Безбородька до України та її історії свідчать його листи до батька.

В біографії Олександра Андрійовича є неясними його відносини з Катериною II та майбутнім престолонаслідником Павлом I. У науковців різні припущення: «Існує красива легенда про заповіт імператриці, в якому престол передавався її онукові Олександру Павловичу, і про знищення таємного папірця Безбородьком. Цим міфом історики пояснювали нечуваний злет єдиного із всіх сподвижників Катерини в перші дні царювання Павла I» [2, с.153].

6 квітня 1799 р. світліший князь та кавалер О.А.Безбородько раптово помер у 52-річному віці [3]. За життя він показав себе талановитим політиком, який доклав чимало зусиль, щоб підтримати свою батьківщину, її культуру, протегував багатьох своїх співвітчизників на державній службі.

1. Дорошенко Д.І. Огляд української історіографії. - К., 1996. - С.60.

2. Ільїн О. Олександр Безбородько в українській історії та культурі // Сучасність. - 1999. - №5. - С.152-154.

3. Скворцов И. «Человек ума тонкого, дипломат превосходный...» // Сумское обозрение. - 1997. - 21 марта. - С.8.

4. Сумщина в іменах: Енциклопедичний довідник. - Суми: Рекламно-видавниче об'єднання «АС Медіа», Сумський державний університет, 2003. - 608 с. - С.43.

5. Шевчук В. Козацька держава. - К., 1995. - С.330.